

Thuis in alle kampen

Rebecca Walker is zowel zwart als blank, joods als boeddhist, ze is biseksueel, schrijfster en stond als politiek activiste in Time Magazine als een van de vijftig invloedrijke Amerikaanse leiders onder de 40. Haar doel: betrokkenheid door inleving » Fleur Speet

De homoparade in Jeruzalem werd afgelopen weekend afgelast wegens vijandelijkheden in het Midden-Oosten, maar de Gay Pride in Amsterdam was dit jaar een ouderwets feest van vreedzaamheid. Ook het joodse Queer Shabbaton-festival is gewoon doorgegaan, al stonden er bewakers voor de met joodse vlaggetjes getooide deur. De in Hawaï wonende Rebecca Walker twijfelde even of ze de uitnodiging van het festival zou aannemen. Niet zozeer omdat ze haar vraagtekens zet bij het festival, integendeel, ze vindt de organisatoren heel dapper omdat het tegenwoordig niet vanzelfsprekend is om je joodse achtergrond te benadrukken. En ook twijfelde Walker niet omdat ze opkomt voor zowel de Palestijnen als Israël, en ze door haar biseksualiteit evenmin in één kamp te scharen is. Nee, de recente Nederlandse geschiedenis van onverdraagzaamheid baarde haar zorgen. Zou er geen aanslag beraamd zijn? Maar ze kwam en trad behalve voor het Queer Shabbaton ook op voor het BritLit-festival met haar autobiografische boek *Black, White and Jewish*. Op de dag van de verijdelde vliegtuigaanslagen keerde ze huiswaarts, terwijl ze vlak daarvoor in dit gesprek juist had gewaarschuwd dat de wereldproblematiek steeds dichterbij komt.

Van buitenstaander tot ingewijde

Rebecca Walker is vanaf haar achtste door haar gescheiden ouders heen en weer gesleept, zo schrijft ze in haar autobiografie. Om de twee jaar pakte ze haar koffertje en verwisselde het blanke, pro-Israëliëse upper class-gezin van haar vader voor het activistische, pro-Palestijnse zwarte milieu van haar moeder, de schrijfster Alice Walker, die wereldberoemd werd met haar roman *The Color Purple*. Om na twee jaar opnieuw haar koffertje vol te proppen. Het duurde lang voor ze haar identiteit vond, telkens viel ze overal buiten omdat ze geen zwart meisje was, maar evenmin joods genoeg. Uiteindelijk neemt ze tegenwoordig, door alle kanten in te voelen, stelling voor datgene wat voor iedereen bevorderlijk is, zo vertelt ze in Amsterdam. 'Ik was in iedere groep een buitenstaander en ben nu een ingewijde in verschillende groepen geworden. Ik kan zo dadelijk optreden op een Palestijns festival, hou hier een workshop voor lesbiennes, terwijl thuis mijn mannelijke geliefde op me wacht. Ik beweeg me door alle werelden. Ik denk dat in het

Midden-Oostenconflict zowel Israëliërs als Palestijnen door historische omstandigheden gevangen zitten in de kwaadaardige draaikolk van hun ideeën. Een eigen identiteit creëren, een eigen familie, een eigen gemeenschap kan alleen maar door zich tegen een ander af te zetten.'

Die houding is volgens Walker emblematisch voor wat er momenteel in de wereld gebeurt. 'Wij mensen verdrukken elkaar. Niet alleen verjagen we elkaar van onze geboortegrond, maar we betwisten elkaar ook het recht te overleven. De veeleisendheid van het kapitalisme, die de kloof tussen rijk en arm vergroot, zorgt ervoor dat de meerderheid van de wereldpopulatie geen stabiel, vruchtbaar leven kan leiden. De grootste groep op aarde is onderwor-

'HET IS VREEMD OM GETUIGE TE MOETEN ZIJN VAN DE ONTMANTELING VAN JE LAND'

pen aan geweld, maakt zich zorgen over de beschikbaarheid van schoon water, heeft geen toegang tot medische zorg en scholing.'

Walker reist veel. Ze schrijft momenteel een boek over zuidelijk Afrika, maar ervoer dezelfde dingen in Zuid-Amerika. Het valt haar op hoe overal eeuwenoude culturele en familiale banden worden doorgesneden. Door de globalisering domineren de normen en waarden van de rijkdom, is haar idee. Haar vinger wijst daarbij niet meteen naar het Westen. Het is niet zozeer een geografisch gegeven, maar een klassenverschil, legt ze uit. 'Saudiëse en Marokkaanse prinsessen leggen hun normen net zo goed aan minderbedeelden op.' De mensen die geen toegang hebben tot weelde en natuurlijke hulpbronnen zitten gevangen. Zij vormen volgens Walker de vruchtbare bodem van het terrorisme. Ze wil het niet zo boud zeggen, maar het idee dat het kapitalisme het terrorisme voortbracht vindt ze het overdenken waard.

Twee maanden geleden verhuisde Walker van Californië naar Hawaï, omdat ze fysiek en mentaal afstand wilde nemen van het Bush-regime. 'Het is vreemd om getuige te moeten zijn van de ontmanteling van je land. Als je het nieuws dagelijks volgt, kun je enkel met stomheid geslagen zijn. Bush neemt zowel internationaal kortzichtige beslissingen — met het hypermilitarisme dat hij voorstaat in

Irak en Iran — als dat hij een blinde vlek heeft voor de behoeften van Amerikanen. De inwoners van New Orleans zijn nog steeds dakloos. En ondertussen verziekt onze samenleving door het consumptisme en wordt alles vertaald naar economische waarden, wat ons land uiteindelijk intellectueel verarmt.'

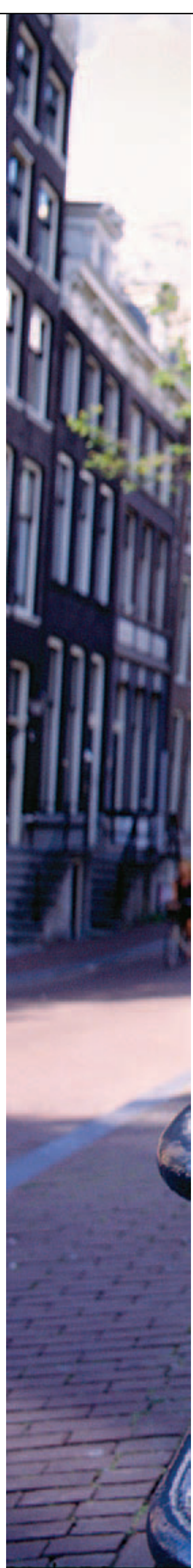
Walker spreekt veel leerlingen en studenten. Ze houdt over de hele wereld, maar vooral in Amerika, talloze lezingen. 'Dat is geweldig', zegt ze lachend, 'daarmee heb ik directe toegang tot de toekomst.' Op de BritLit-avond liet ze weten dat jongeren haar vrees voor een nucleaire winter delen. Ook zij denken dat het kapitalisme tot vernietiging van de aarde zal leiden: we fixeren ons zo op ideeën en materiële genoegdoening dat we uiteindelijk mens en aarde onherstelbaar zullen beschadigen. De jongeren zoeken een uitweg. Wanneer is het afgelopen, vragen ze zich tijdens de lezingen van Walker af. Ze willen vrede. Hun geloof dat het mogelijk is die te bereiken, inspireert Walker.

Het probleem is volgens de schrijfster dat de politiek gedomineerd wordt door de dialectiek van de Griekse oudheid. 'Door de polemiek vergeten we het doel waarnaar we streven, de noodzaak van geven en nemen, de humaniteit. We gaan op in ons eigen gelijk, verschansen ons in het eigen kamp, in plaats van in te zien dat wat een ander zegt ook een waarheid bevat. Als studenten Foucault en Derrida zouden wegleggen en zich nu eens gingen richten op een non-dualistische manier van politiek bedrijven. Hoe zou dat eruitzien, als we de wereld beschouwen als een eenheid in plaats van opgebouwd uit tegengestelde groepen en belangen?' Het antwoord heeft Walker nog niet gehoord, maar de studenten vinden de vraag boeiend.

Tanend vertrouwen

'Wereldwijd vermindert het vertrouwen in de politiek. Zo vonden veel mensen dat de laatste Amerikaanse verkiezingen zijn "gestolen" door gemanipuleerde stemcomputers. Zelfs als bij de volgende verkiezingen door eerlijke stemmen de Democraten winnen, zal de conservatieve politieke elite met economische macht de verkiezingen beïnvloeden. Het is interessant om te zien of de democratie de komende honderd jaar verschrompelt of verandert in een nieuw systeem.' Net zoals in Europa de christelijke kerken zijn leeggelopen omdat die niet

FOTO'S: CINDY MARLER

pagina 7, 19-08-2006 © Het Financieele Dagblad

Rebecca Walker: 'De democratie als toegangsmiddel tot welvaart werkt niet.'

brachten wat men zocht, oppert Walker, komt men er misschien achter dat de democratie als toegangsmiddel tot welvaart niet werkt. 'Want nu betekent democratie het exporteren van vrije handel. De ondoorzichtige, machtige economisch-politieke conglomeraten van de democratie maken burgers wantrouwig.' Walker vreest dat het eerst slechter moet worden voordat het beter wordt. 'In Amerika worden mensen pas wakker als de supermarkten leeg zijn, of als hun televisie hapert. De scholen zijn al slecht, de gezondheidszorg is een aanfluiting, blijkbaar moet er nog meer gebeuren.'

Naïef

Maar is het niet bijna tegennatuurlijk om begrip te hebben voor een andere visie dan de jouwe? Walker vergelijkt het met het broeikas-effect. 'Degenen die het menselijk bestaan lief is, weten dat we anders met energie moeten omgaan, en onze behoeften anders moeten vervullen. De ijspolen smelten al, de stormen nemen toe, de klimaatverandering is onomkeerbaar en dus móeten we iets doen. Zo is het ook met vrede. Alleen als mensen op een of andere manier betrokken raken bij de massale oorlogsconflicten zullen ze veranderen. En de tijd is daar. De christelijk-judeïstisch-islamitische strijd is al twaalfhonderd jaar gaande, maar nu staan er atoombommen klaar en ze zullen gebruikt worden. Eén verkeerde stap en het is afgelopen. Als je dan de persoon tegenover je ziet als deel van jezelf, is het veel moeilijker die te vermoorden.'

Wat is ervoor nodig om zo'n interrelatie op te bouwen? Dát zou onderzocht moeten worden volgens Walker. Ze stelt voor om bijvoorbeeld een tiende van het geld dat naar technische vernieuwing van netwerken gaat te besteden aan de knapste koppen van de wereld, die hun hoofd moeten breken over hoe je menselijke diversiteit kunt stroomlijnen. 'Wat is er nodig om mensen hun privileges in te laten ruilen voor werkelijke wederzijdse samenwerking? Zelfprotectie is heel primair, ik voel het ook, maar ik vermoed dat we onze privileges moeten loslaten. Uiteindelijk willen we in essentie allemaal hetzelfde, we zoeken allemaal naar geluk. Daar moet een overeenkomst in te vinden zijn die voor iedereen acceptabel is.'

Het klinkt allemaal wat naïef en flower power. 'Je mag het naïef noemen', riposteert Walker, 'maar dat maakt de situatie niet minder urgent. Ik zou het liefst ook mijn kop in het zand steken, maar de buitenwereld dringt onze huiskamers binnen, meer en meer. Als jij goede argumenten hebt om je geen zorgen te maken over deze wereld, wil ik die graag ho-

ren. Dat er afgelopen maand 1000 Libanezen omgekomen zijn door oorlogsgeweld, dat er iedere maand 1000 doden vallen in Bagdad, dat de vrede op de wereld zo wankel is doordat generaties lang rivaliteit en diepgewortelde haat doorgegeven worden... Het is geen ver-van-mijn-bedshow meer. Met het idee dat we veilig zijn draaien we onszelf een rad voor ogen. Niemand is veilig; voedsel is radioactief bestraald, water is vervuild en wie in een vliegtuig stapt kan opgeblazen worden.'

Ook in Nederland komt de dreiging dichterbij volgens Walker, maar we kunnen het tijd nog keren. 'Jullie gaan een beslissende tijd tegemoet nu jullie je gedachtegoed moeten herevalueren. Ik hoop dat het jullie lukt de traditie van openheid en tolerantie te bewaren. Dat jullie blijven geloven in vreedzame coëxistentie en niet meegaan in de golf van conservatisme die Europa teistert. Voor ieders persoonlijke gezondheid én die van Nederland is het van groot belang om genereus te zijn en open te staan. Ik snap dat dit razend moeilijk is, zeker wanneer twee uiteenlopende culturen tegenover elkaar komen te staan. Ik weet ook niet precies hoe dat zou moeten, daar ontbreekt nu juist voldoende onderzoek naar. Het enige wat de ervaring leert is dat overhaaste beslissingen de situatie verergeren. Alleen langzaam, stapje voor stapje, kun je tot besluiten komen die relaties tussen mensen verbeteren, ook al is het maar een klein beetje. Iedereen zit vol met angst, ik ook, maar angst voedt extreme beslissingen en uitspraken die uiteindelijk voor iedereen negatieve effecten hebben. Hoe van de angst af te komen, dat is het echte werk.' ■

